

„Hamar gyorsan”

„De aztán *hamar gyorsan* elfogtuk a tettet” — mondta a rend derék őre a Kék fény riportérének, enyhe mosolyra fakasztva családomat. Amit vétett, az a szöszaporítás egyik fajtája, a tautológia: „*ugyanazt, ugyanazzal*”, vagyis *ugyanazon fogalomnak, gondolatnak fölösleges ismétlése azonos értelmű más szavakkal* (a másikról, az úgynevezett *pleonazmus*ról „Önálló önművelés” címmel már írtam a *Könyvtáros* 1981/11. számában). Márpedig mindkét címbeli szónál előbukkan az értelmező szótárban a *rövid idő alatt kifejezés*, továbbá a *gyors* magyarázatánál a *hamar*, ez utóbbiánál pedig a *gyorsan*.

— No de mi, könyvtárosok, könyvtári szakírók csak nem követünk el ilyen primitívtséget! — hallom a tiltakozást. — De bizony elkövetünk, ha nem is a műveltség hiánya következtében, hanem mert némelyek talán nem bíznak a szavak értékében, és *túlzott alaposággal* magyaráznak meg bizonyos dolgokat. Mint az alábbi példák is bizonyítják:

Egy könyv „első kiadása 1777-ben jelent meg, *majd azután* még 1781-ben is kiadták” (Magyar Könyvszemle, 80.4:355): a *majd* jelentése *aztán* vagy *azután*, *később* — elég lett volna az egyik időhatározó. „*Kizárólag* csak azokat a munkákat írhattam le...” (OMKDK-híradó, 80.7—8:14): a *kizárólag* jelentése: *csak, csupán*. „Kedvezően alakultak a személyi feltételek, azonban *kizárólag* csak az utóbbi egy-két évben” (Fejér, 78. nov.: 8). Ebből a mondatból is töröljük sürgősen az egyik azonos értelmű időhatározót: „A tanácskozást a könyvtárigazgató nyitotta meg, *majd ezt követően* D. T. tartott előadást” (Szabolcs, 80.1:34). A jogász körülményeskedés kétszer is kimondja, melyik minisztériumról van szó: „A

művelődésügyi miniszter 146/1964. (MK 16) MM sz. utasítása” (Tolna, 76.3:3). A *gyep* fűvel borított terület, a *pázsit* pedig *gyep* — ebben az esetben tehát megint húznunk kell: „*gondozott gyéppázsit*” (Pest m. K., 76.2:2). A Művelt Nép tatabányai szakkönyvszolgálatá így hirdetett az *Élet és Irodalomban*: „*Művelődéstörténeti és kultúrtörténeti* könyveket ajánlunk” (78. máj. 13:8). Ugyanazt jelenti mindkettő, de a „*kultúrtörténet*” németes is. (Az irodalmi lap miért nem javította ki ezt a hirdetést?) Egy szakmai könyv „*rendszeres rendet*” ajánl, persze idegen szóval ügyeskedve: „A szakkatalógus *szisztematikus* *rendben* tájékoztat” (A könyvtáros munkája, Bp., 1978:273). Alábbi szerzőnk nem tudta, hogy a *diagnosztizálás* nem egyéb, mint *megállapítás, meghatározás*: „A törések *megállapításának* alapvető *diagnosztizálási* lehetősége a röntgentechnika alkalmazása” (Orvosi Kvtáros, 77.IV:431). A tautológiát és a pleonazmusokat kiszűrve, ennyit állíthat helyesen a „tudós”: „A *csonttörés röntgenzéssel állapítható meg*.” Egy filozofikus hajlamú szakíró szerint a *mozgás mozgó* valami: „A *mozgás-költözés* meglehetősen *mobil* állapota...” (OSZK Híradó, 81. 9—10:180). Az *állás* meg a *státus* azonos fogalom, ráadásul mindkettő *főállású* alkalmazást jelent: „A feladatok ellátásához még egy *főállású* módszertani *státust* kaptunk” (Szabolcs, 80.1:31). Úti egymást a *-féle* meg a *lehetőség* is e mondatban: „*Hétféle válaszlehetőséget* jelöltünk meg” (Vas, 78.3:17). Magyarán: *hét választ* adtunk meg (vagyis: *hét lehetőség közül választhattak* a kérdőív kitöltői). Jó lett volna tudni, hogy *fontos* szavunk egyik értelme a *jelentős*: valahol dinamikusan fejlesztik a könyv- és médiatárat, mert „*jelentőségét fontosnak* tartják” (Vas, 80.2:22). Kérdésem a szerzőhöz: *van-e jelentéktelen fontosság* meg *nem fontos jelentőség*? Az *egyaránt* határozószó jelentése: *egyformán, egyenlő mértékben*. Akár a *mind... mind* mellérendelő kötőszópáré — akkor pedig válasszunk közülük: „A *nagyközségi tanács vezetői mind* a helyi, *mind* a körzeti munkát *egyaránt* támogatják” (Szabolcs, 80.1:34).

Apró szeplők az ilyen szöszaporító fordulatok, de ki szereti, ha szeplős az arca?

Szabó Ernő